

Odgojni i obrazovni sadržaji u hrvatskim crtanim filmovima

Plantak, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:271801>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARTINA PLANTAK

ODGOJNI I OBRAZOVNI SADRŽAJI U HRVATSKIM CRTANIM FILMOVIMA

Završni rad

Pula, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

MARTINA PLANTAK

ODGOJNI I OBRAZOVNI SADRŽAJI U HRVATSKIM CRTANIM FILMOVIMA

Završni rad

JMBAG: 0303084253, izvanredni student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Medijska kultura

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Teorija i povijest književnosti

Mentor: prof. izv. dr. sc. Kristina Riman

Pula, 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani **MARTINA PLANTAK**_____, kandidat za prvostupnika **Predškolskog odgoja**_____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljeni način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, _____ **MARTINA PLANTAK** dajem
 odobrenje Sveučilištu JurjaDobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj

 Završni rad pod nazivom ***ODGOJNI I OBRAZOVNI SADRŽAJI U HRVATSKIM***

CRTANIM FILMOVIMA

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____

Potpis

SADRŽAJ

Contents

1. UVOD	6
2. CRTANI FILM	7
3.1. Prvi crtani film u Hrvatskoj	10
3.2. Dušan Vukotić- autor prvog hrvatskog crtanog filma	11
4. VAŽNOST GLEDANJA CRTANOG FILMA U DJEČJOJ DOBI	12
5.1. KAKO DJECA RAZUMIJU CRTANI FILM	14
6. ŠTO DJECA UČE IZ CRTANIH FILMOVA	16
6.1. KAKO ODABRATI DOBAR CRTANI FILM?	17
7. ULOGA ODGOJITELJA U KORIŠTENJU CRTANOG FILMA.....	19
11.1. “Mali leteći medvjedići”	24
11.2. “Profesor Baltazar”	26
12. ZAKLJUČAK.....	30
13. LITERATURA	30
14. SAŽETAK.....	32
15. SUMMARY	33

1. UVOD

Djeca od najranije životne dobi provode mnogo vremena, gledajući crtane filmove. Pri tome se redovito poistovjećuju s likovima iz crtanih filmova, što se može odraziti na njihovu osobnost. Sve obrasce ponašanja koje dijete nauči tokom najranije životne dobi, ono će primjenjivati tokom čitavog svojeg života. Crtani filmovi, stoga, zabavljaju te informiraju najmlađe, ali mogu imati i velik utjecaj na njihovo ponašanje.

Crtani filmovi su napravljeni tako da u potpunosti zaokupiraju dječju pažnju. Dijete može mnogo toga naučiti putem crtanih filmova i upravo su stoga poticajno i u velikoj mjeri nedovoljno iskorišten medij za razvoj dječjih vještina i sposobnosti (Blažević, 2012).

U radu se promatraju odabrani hrvatski crtani filmovi kao primjeri medijskih ostvarenja koji se mogu koristiti u kontekstu odgoja i obrazovanja. Navedene su značajke animiranih filmova i prikazan je kratak povijesni razvoj crtanog filma, s naglaskom na najistaknutije tvorce hrvatskih animiranih filmova. Prikazani su crtani filmovi koji svojim sadržajem mogu pomoći u odgoju i obrazovanju djece jer se temelje na primjerenim sadržajima i oblikuju poruke koje mogu pozitivno djelovati na najmlađe gledatelje. Analizirani su dugometražni crtani film *Čudnovate zgode Šegrta Hlapića* te crtane serije *Mali leteći medvjedići* i *Profesor Baltazar*, s obzirom na odgojne i obrazovne elemente. Promatrani filmovi predstavljeni su i kao sredstvo kojim se mogu potaknuti ostale kreativne i zabavne aktivnosti u dječjoj dobi.

1. CRTANI FILM

Crtani film je film koji je nastao snimanjem crteža, nacrtanih ljudskom rukom ili na računalu. To je filmski rod gdje su ostvarenja proizvedena postupkom animacije. Sama riječ animacija potječe od latinske riječi anima, što znači duša. Stvaralac crtalog filma, kojeg nazivamo animator, jest upravo taj koji oživljuje crtež te daje likovima dušu, oživljuje radnju crtalog filma. Jedan od poznatijih filmskih teoretičara Lo Duca, crtani film je nazvao osmom umjetnošću (Dančević, 2012).

Film koji se upravo danas smatra prvim crtanim filmom jest *Duhovite faze smiješnih pokreta* Jamesa S. Blacktonea, a prikazan je 1906. godine. Za crtani film je koristio stop-kameru koja se tada koristila po prvi puta, a mogla je otkrivati sličicu po sličicu (Majcen Marinić, 2014).

Svjetski najpoznatiji tvorac crtanih filmova jest Walt Disney. Njega zovu ocem crtalog filma. Neki od njegovih najpoznatijih crtanih filmova su: *Pepeljuga*, *Petar Pan*, *Mickey Mouse*, *Bambi*, *Mala sirena* te još mnogi drugi. Svi ti crtani filmovi su proizašli upravo iz radionice Walta Disneya, uz kojeg su odrasle brojne generacije diljem čitavog svijeta. Njegov je crtani film *Snjeguljica i sedam patuljaka* 1934. godine toliko oduševio publiku i filmsku kritiku da je osvojio osam Oscara te je tim crtanim filmom pokrenuo novi val u filmskoj industriji (Majcen Marinić, 2014).

Crtanim filmom nazivamo svaki film koji je snimani kvadrat po kvadrat, točnije sliku po sliku. Te sličice se uglavnom izmjenjuju brzinom od 24 kadra u sekundi. Svaki taj crtež predstavlja dobro proračunatu fazu svakog idućeg cjelovitog pokreta. Ono što se u crtanim filmovima radi jest iluzija pokreta objekta (lika), tako da bi se u reprodukciji dobio nestvarni pokret. S obzirom da pri animaciji crteža nema stvarnog lika koji bi se mogao pokrenuti, treba stvoriti i lik i pokret. Po tome se crtani film razlikuje od igranog filma. Crtani film je igra (Dančević, 2012).

S obzirom da crtani film zahtijeva brojne vještine, stvaralac bi morao dobro poznavati likovni jezik (točka, volumen, crta, ploha), te isto tako likovne tehnike poput slikanja ili crtanja, mora iste te tehnike znati primjeniti u praktičnom smislu (Marušić, 2004).

Stvaralac crtanog filma najčešće crtani film stvara na taj način da na samom papiru uradi niz crteža olovkom. Zatim se ti crteži kopiraju na prozirne, celuloidne folije koje se nakon toga boja. Svaka od tih folija stavlja se na pozadinu te tako snimamo sliku po sliku. Prilikom izmjene slika, pozadina ostaje ista (Dančević, 2012). Najpoznatiji crtani filmovi koji su rađeni ovom tehnikom su Pinokio i Kralj lavova.

Danas se najčešće koristi računalna tehnika, a ona obuhvaća 2D te 3D animaciju. Upravo ta moderna tehnika stvara iluziju pokreta. Postoje dvije računalne tehnike, potpomognuta te generirana računalna animacija. Razlika tih dviju tehnika jest ta da se u potpomognutoj računalnoj animaciji ručno crta te se crteži obrađuju računalno, raznim programskim alatima. Kod generirane animacije objekti se na računalu izrađuju te animiraju.

Razlika između 2D te 3D crtanog filma jest u tome što je u 3D filmu izražena veća realističnost. Izražena je upravo zbog toga što se animiraju i pokretni objekti poput životinja, ljudi te čak i prirodnih fenomena (Jean, 2007).

Postoji još jedna vrsta crtanog filma, a to je lutkarski film. U lutkarskom filmu istim se postupkom animacije pokreće lutke. Prva animatorska tehnika koju su animatori koristili da bi izradili specijalne efekte u filmovima jest "stop animacija". Ta je tehnika omogućavala da se stvori privid kretanja stvari koje su inače nepokretne, a to se radilo na način da se pomoću kamere koja je mogla snimati kadar po kadar, snimala željena scena, a zatim se objekt koji je trebalo animirati malo pomakne te se tako snima sljedeća slika (Turković, 2008).

1. CRTANI FILM U HRVATSKOJ

Crtani film u Hrvatskoj se pojavio kasnije od igranoga i dokumentarnog. Godine 1922. su nastala dva crtana filma pod nazivom *Alda-čaj* te *Pasta za cipele-admiral*. Ti crtani filmovi su bili reklamnog sadržaja, a njihov autor bio je Sergije Tagatz. Prije pojave prvog crtanog filma, animacija se javljala u reklamnim filmovima. Tvrtka "Maar film" koja je djelovala od 1931. do 1936. godine snimila je mnogo promidžbenih filmova, oko 150 reklamnih filmova godišnje. Neki od njih su bili animirani. Autori braća Neugebauer su 1951. godine uradili crtani film *Veliki miting* koji je zadovoljavao sve kriterije crtanog filma. Film je bio rađen u stilu disneyevske animacije. Te iste godine osnovala se "Duga film" koja je proizvela pet crtanih filmova, a godinu dana iza toga i "Zora film". Upravo studio "Zora film" 1955. godine jest snimila crtani film u boji pod nazivom *Crvenkapica*. Film *Crvenkapica* je bio nagrađen i na brojnim svjetskim festivalima, a njegovi režiseri bili su Aleksandar Marks i Nikola Kostelac. Upravo je uspjeh *Crvenkapice* pokrenuo ujedinjavanje crtano-filmskih studija u jednu filmsku kuću. Jedno kraće vrijeme također u studiju "Zora film" njegovao se i lutkarski film, njenu produkciju pokrenuo je Čeh J. Kluge, a od naših autora Branko Ranitović i Milan Bogdanović.

Veliki razvoj animacije pokrenula je "Zagrebačka škola crtanog filma". Te iste godine osnovao se Studio za crtani film, "Zagreb film". U tome je studiju nastala "Zagrebačka škola crtanog filma". Ta škola je polovicom pedesetih godina prošlog stoljeća pokrenula potpuno novu koncepciju crtanog filma. Novi koncept je podrazumijevao smanjenje broja crteža tako da crtani film nebi gubio na atraktivnosti te vizualnom bogatstvu. Likovi su postali shematizirani, a glazba se koristila na drugačiji način.

Prvi film koji je nastao u studiju, "Zagreb film" je *Nestašni robot*. Režirao ga je Dušan Vukotić 1956. godine. Crtani film je trajao nepunih 8 minuta (Mikić, 2001).

Veliki uspjeh koji je Zagrebačka škola crtanog filma ostvarila jest Grand Prix u Venciji za crtani film *Samac*, koji je režirao Vatroslav Mimica. Zagrebačka škola crtanog filma je dala europskoj filmskoj baštini preko 400 animiranih naslova koji su bili nagrađeni s više od

400 najprestižnijih nagrada koje su se dodijeljivale diljem čitavog svijeta (Dovniković, 1996).

Studio "Zagreb film" je realizirao dva crtana filma, točnije crtanu seriju pod nazivom "Mali leteći medvjedići" te "Profesor Baltazar". Oba crtana serijala su postigla veliki uspjeh pred malim ekranima, dok je "Profesor Baltazar" postigao veliki svjetski uspjeh. Crtani film koji je stekao veliku slavu pred malim TV ekranima, a nastao je u studiju "Croatia film" naziva se "Čudnovate zgrade šegrta Hlapića".

3.1. Prvi crtani film u Hrvatskoj

Prvi crtani film u Hrvatskoj nosi naziv *Surogat*. Režirao ga je Dušan Vukotić koji je bio i glavni animator te crtač. Za glazbu prvog hrvatskog crtanog filma odgovoran je Tomica Simović. Film je snimljen 1961. godine, a trajao je 9,5 minuta. Ovo je bio prvi hrvatski film koji je osvojio Oscara, a usto je taj Oscar bio i prvi dodijeljeni neameričkom filmu.

Crtani film *Surogat* nastao je u "Zagrebačkoj školi crtanog filma" te je pokazivao upravo neke od najvažnijih značajki te škole kao što su artističke, žanrovske te tehnološke. Estetika filma je bila nadahnuta slikarstvom Vasilija Kandinskog, a nastao je u vrijeme hladnog rata te porasta materijalizma.

Ono što je crtani film prikazivao jest čovječuljka koji je sve oko sebe napuhavao te ispuhivao stvarajući tako lažni svijet koji je bio u skladu s njegovim površnim potrebama te ukusima, sve dok čavao nije ispuhao i njega samoga. Tada je on ostao sam i bespomoćan. *Surogat* je Vukotićevo remek djelo koje govori o otuđenosti našeg opstanka te samouništavajuće bezosjećanosti našega života. Film je zabavan, imao je efektan crtež te zanimljivu zvučnu pozadinu. Vukotićev *Surogat* jest predvidio današnje surogatno vrijeme te je film zapravo bio kritika potrošačkog društva u kojemu je zapravo sve prividno te lažno.

Likovi u crtanom filmu bili su geometrijski te svedeni na još redociraniju sezansku formulu samog gledanja svijeta oko sebe (“*Sve oko mene su kugle, valjci i stošci*”). Crtani film *Surogat* je upravo svojom animacijom te ironičnim pogledom na svijet, jako utjecao na brojne autore te studije crtanog filma (Majcen Marinić, 2014).

3.2. Dušan Vukotić- autor prvog hrvatskog crtanog filma

Dušan Vukotić bio je najuspješniji hrvatski filmski autor, a njegovo najpoznatije djelo jest crtani film *Surogat*, kojim je osvojio Oscara.

Vukotić je studirao arhitekturu, ali je nakon Drugog svjetskog rata započeo djelovati kao karikaturist u humorističnom tjedniku “Kerempuh”, gdje je 1953. godine objavio strip *Špiljo i Goljo*. Kada se 1956. godine osnovao studio za crtani film “Zagreb film” upravo je tamo Vukotić realizirao svoj prvi projekt, pod nazivom *Nestašni robot*. Zbog rada u “Kerempuhu” nije završio studij arhitekture.

Vukotića su nazivali maestrom animacije. Njegov rad na crtanom filmu započeo je 1951. godine te je tada sam, nesigurnim koracima ulazio u ovaj čudesni medij. Njegov rad na svakom filmu nazivali su vrhunskom zanatskom perfekcijom. Svaki crtež je morao pregledati i do sto puta. Svaka je faza morala biti pažljivo kontrolirana te svaki celluloid uspoređen i sa kartonom snimanja. Vukotić je znao satima sjediti s kompozitorima da bi postigao zvučnu komponentu koja je bila adekvatna upravo njegovoj ideji. Osim što je bio jako predani svojem poslu, bio je i izvrstan suradnik.

Okušao se i raditi kao pedagog gdje je pokazao mnogo strpljivosti u samom radu s djecom. U djeci je nalazio nešto sasvim prirodno te je smatrao djetinjstvo neopterećenim životnim iskustvom koje nas deformira na ovaj ili onaj način. Smatrao je da nas najranija dob čini iskusnima, nepovjerljivima te opreznijima (Pata, 2007).

4. VAŽNOST GLEDANJA CRTANOG FILMA U DJEČJOJ DOBI

Crtani film igra veliku ulogu u najmlađoj dobi jer ima veliki utjecaj na daljnji djetetov razvoj. Njegova važnost je upravo u tome što su crtani filmovi raznovrsni te djeci prenose različite poruke. Danas na tržištu ima mnogo crtanih filmova sa raznom tematikom koji su namijenjeni najmlađoj publici. Ono što se u crtanim filmovima redovito susreće, a veoma je važna za daljnji razvoj djeteta, jest komunikacija. Dijete u crtanim filmovima ne susreće samo razne likove, već i prati kako se radnja u crtanom filmu odvija te prati komunikaciju. U najranijoj dobi dijete upija najviše znanja, a upravo ga putem crtanih filmova može i prikupiti. Crtani filmovi mogu sadržavati mnogo poučnog sadržaja, ali to nije nužno. U mnogim crtanim filmovima danas možemo pronaći mnogo nasilne verbalne te neverbalne komunikacije. Dijete u najranijoj dobi još uvijek nije sposobno da shvati što je dobro, a što nije. Gledanjem crtanog filma promatra slike koje ulaze u njegovu svijest te time postaju njegova unutarnja stvarnost (Težak, 1990).

Crtani filmovi imaju veliki utjecaj na djetetovo iskazivanje straha, emocije, a sve se to odražava na njegovu osobnu ličnost. Postoji i mogućnost da se kod djeteta promjeni verbalna komunikacija. Potrebno je u najranijoj djetetovoj dobi razvijati maštu. A upravo putem crtanih filmova to najviše kod djeteta potičemo. Uglavnom, kada bismo razgovarali s djecom, često bismo mogli čuti od njih "ja sam dobra vila" ili "ja sam superman koji će sve spasiti". Ove riječi dijete će ponajprije čuti upravo iz crtanog filma. Kako je i sama igra bitna za djetetov razvoj, tako su i crtani filmovi (Ilišin, 2001).

Dijete može mnogo toga naučiti, ali mu je potrebno pružiti kvalitetan sadržaj. Programski sadržaj bi morao biti primjereni djetetovoj dobi. Neka od istraživanja su pokazala da određeni procesi poput kuhanja ili vrtlarstva koji se prikazuju u crtanim filmovima, pozitivno djeluju na dijete. Te procese je uglavnom teško naučiti iz knjige. Dijete upija vizualnu sliku te komunikaciju. Djeca koja su bila u najranijoj dobi izložena edukativnim sadržajima, u odrasloj dobi su pokazala veću tendenciju gledanja istih sadržaja. Crtani filmovi imaju svoje prednosti te mane, ali kao i u svemu ostalome bitna je umjerenost, a sadržaje treba prilagoditi djetetovoj dobi (Težak, 1990).

5. ZAŠTO DJECA VOLE CRTANE FILMOVE?

Na sam spomen crtanog filma, uglavnom se pojavljuju pozitivne asocijacije. U crtanim filmovima se nalazi mnogo zabavnog sadržaja koji potiču na smijeh i zabavu, a upravo je to ono što djeca vole. Djeca vole osmijeh, vole ugodnu atmosferu, vole se družiti te zabavljati. Upravo to je ono što sadržaj crtanog filma nudi najmlađima.

Djetetu je dovoljno jednom ponuditi sadržaj crtanog filma da bi ga ono poželjelo dalje gledati. Ono što je jako upečatljivo u crtanim filmovima jest skup boja, slika te zvukova.

To je ono što jako privlači djecu. Slike u crtanim filmovima se vrlo brzo izmjenjuju te im to može biti veoma zanimljivo. Način na koji djeca doživljavaju crtani film, nije isti kao i kod odraslih. Vrlo često se djeca poistovjećuju s omiljenim likom. Imaju potrebu identificirati se s karakterom lika kojeg vide na televizijskom programu. Tim načinom djeca zapravo postaju sve podložnija utjecaju medija. Putem gledanja crtanih filmova dijete razvija privrženost te se povezuje s omiljenim likom.

Razlog zašto djeca vole gledati crtane filmove jest uzbuđenje koje im sadržaj crtanog filma pruža. Djeca uglavnom mogu otvoreno govoriti o svojim strahovima te znaju pojasniti kojih crtanih filmova ili lika u njemu se boje. Upravo putem te vizualne slike im je lakše pojasniti, zašto se oni nečeg boje? Što taj lik ili recimo predmet u njemu izaziva? (Plemenčić, 1982).

Strah kod djeteta možemo vrlo brzo prepoznati kada samo sjedi te promatra crtani film. Primjetit ćemo kako mu se mijenja mimika lica, koje pokrete tijela izvodi. Nije potrebno dijete niti da upitamo već možemo na temelju neverbalne komunikacije mnogo toga uočiti, ukoliko pažljivo promatramo. Da li uživa u gledanju crtanog filma ili se osjeća neugodno?

Ponekad dijete bez obzira što se boji određenog sadržaja, želi ga ponovno gledati upravo zbog toga da doživi uzbuđenje. To sam imala priliku primjetiti kada sam odrađivala stručnu praksu u dječjem vrtiću. Kada sam upitala djecu zašto vole gledati crtani film *Mašine strašne priče*, a potvrdili su da se istog sadržaja boje, odgovor je bio upravo taj - uzbudljivo je. Djeca su kod crtanog filma kojeg se plaše više približavala jedni drugima te

na neki način poticala međusobno povjerenje. Jedni druge su grlili te se tješili. Stvarala se između njih privrženost, što nije loše. Bez obzira na strah djeca su se htjela upravo njime suočiti. U crtanim filmovima se često prikazuju omiljene životinje djece kao recimo mačka, pas, medvjed, zec te mnogi drugi. Sve to stvara u djetetu neku lijepu emociju.

Djeca u najranijoj dobi još ne mogu razumjeti da ti likovi ne žive u televizoru. Sve je to njima veoma zanimljivo. Kako svi ti likovi stanu u jednu malu kutiju, u ovom slučaju televizor. Djeca vole zabavu a upravo je to ono što im crtani film omogućava (Brajša, 1994).

5.1. KAKO DJECA RAZUMIJU CRTANI FILM

Dijete ima potpuno drugačiju percepciju crtanog filma nego što je to kod odraslih, a isto tako imaju drugačije razumijevanje. Djeca uglavnom vole crtane filmove iz razloga što im on pruža mogućnost da istražuju te upoznaju svijet odraslih u koji bi oni silno htjeli zaviriti.

Njima je u našem svijetu sve toliko zanimljivo te novo pa im se iz tog razloga i crtani film čini kao mala enciklopedija, u kojoj bi mogli pronaći brojne odgovore. Ono što crtani film pruža djetetu jest mnogo novih situacija. Primjerice, u sadržaju se može pronaći rješenje za neki problem koje dijete muči. Prilikom gledanja crtanog filma dijete upija te uči razne ishode situacija, preispituje samog sebe te razmišlja da li bi i on tako postupio da je junak u tom filmu.

Dijete teško shvaća svijet odraslih, a upravo mu crtani filmovi mogu omogućiti da neke stvari mnogo lakše shvati. Crtani filmovi djeci nude obilje informacija te avantura, proširuju maštu, potiču znatiželju, a usto nude mnogo znanja. Dijete putem crtanog sadržaja može mnogo naučiti o nekoj stranoj zemlji, običajima, ljudima, legendama i sl. Također, razni sadržaji u crtanim filmovima djeci bude razne emocije, ponekad i neke koji oni teško

razumiju. Ukoliko odrasli razgovaraju o tome s njima, lakše se mogu istima nositi i bitno utječe na njihovu osobnu ličnost. Važna emocija koju dijete može naučiti upravo putem crtanih filmova, jest empatija. Dijete može putem vizualne slike bolje razumjeti nečije osjećaje a isto tako i postupke ljudi ili recimo životinja (Diklić, 1989).

Djeca najmlađe dobi veoma intenzivno doživljavaju priču crtanog filma, a i primaju njihovu poruku na potpuno drugačiji način. Bilo bi dobro kada bismo nakon svakog crtanog sadržaja odvojili malo vremena da bi nam dijete moglo pojasniti svoje razumijevanje sadržaja. Kako je ono sadržaj doživjelo, kako ga je razumjelo, da li bi postupio isto tako kao lik iz priče i ukoliko bi rekao da ili ne, morali bismo ga upitati zašto? Zašto bi baš tako postupio?

Upravo pomoću njegovog razumijevanja te shvaćanja, lakše bismo i dijete mogli pratiti u daljnjem njegovom razvoju. Mnogo bismo lakše shvaćali i njegove postupke, primjerice ponašanje u njegovoj igri. Ukoliko dođe do nekih promjena u djetetovom ponašanju, lako bismo mogli znati je li razlog upravo određeni sadržaj crtanog filma (Jurčić, 2013).

Djeca se vole poistovjećivati s omiljenim likovima te ne mogu razlikovati što je dobro, a što nije. Negativna strane toga jest što može doći do negativne identifikacije. U takvome se slučaju dijete poistovjećuje s negativnim likom na način da mu poklanja svoje simpatije. Crtani film bi kod djeteta morao probuditi sve sentimentalne potrebe te bi morao sadržavati edukativne sadržaje. Trebao bi sadržavati jasnoću da bi ga dijete moglo mnogo lakše razumijeti (Velički, 2007).

Djeca mogu sadržaje iz crtanog filma shvatiti i na način da primjerice medvjed koji se igra u crtanom filmu s djecom (likovi), da im isto tako u stvarnom životu neće uraditi ništa. Njihova percepcija shvaćanja je potpuno drugačija (Goleman, 2010).

Promatranjem dijete najviše uči, a upravo mu to crtani film omogućava, daje mu jasnu vizualnu sliku putem koje će možda mnogo lakše razumjeti i samoga sebe (Mikić, 2001).

6. ŠTO DJECA UČE IZ CRTANIH FILMOVA

Često se zna spominjati što djeca zapravo uče iz crtanih filmova. Dijete upija sve što vidi iz sadržaja crtalog filma. Sve ono što dijete vidi te čuje u crtanom filmu, odrazit će se nekako na njegovo ponašanje. To može biti u pozitivnom ili u negativnom smislu. Ovisi o samoj kvaliteti crtalog filma.

Sve ono što dijete vidi će pokušati povezati. Ta vizualna slika mu zapravo i omogućava da lakše poveže riječ sa nekom situacijom. Točnije zašto je neki lik to izrekao u određenoj situaciji. Ono što djeca mogu naučiti iz crtanih filmova jest kako lakše prepoznati svoje emocije te se nositi sa njima, Primjerice, sa strahom. Upravo im crtani film može olakšati da prebrode strah od nečega čega se plaše.

Oni su uglavnom napravljeni tako da na zabavan način nešto prikažu te tako djeci zapravo olakšavaju nošenje sa nekim neugodnim emocijama poput straha. Također, djeca se mogu putem sadržaja crtalog filma naučiti primjerenom ponašanju. Postoje razni crtani filmovi na različite teme te tako mogu djeca naučiti i ponešto o stranim zemljama ili recimo o nekom zanimanju.

Putem slušanja dijete upija nove riječe i pojmove te na taj način obogaćuje svoj riječnik. Dobiva informacije o novim stvarima, ispituje odraslu osobu o stvarima koje je prvi puta vidio u crtanom filmu. Sve to djetetu pomaže da što više toga nauči te savlada. Dijete također može na taj način naučiti kako oponašati neku životinju. Imitirati njene pokrete te zvuk kojim se glasa. Crtani film je rađeni na taj način da se sličice često izmjenjuju u raznim bojama što djeci daje neki estetski doživljaj. Na taj način dijete potičemo da se može lakše izraziti u likovnom smislu. Upravo ta vizualna slika te doživljaj djetetu olakšava taj sami proces prenošenja boje na papir.

U mnogim crtanim filmovima se prikazuje odnos djeteta ili odrasle osobe prema nekoj životinji. Dijete na taj način stvara ljubav prema životinjama i usto stječe empatiju. Ukoliko će dijete vidjeti u crtanom filmu da se lik (dijete) na primjereni način ponaša prema drugome liku (pas), postoji velika vjerovatnost da će ukoliko će mu se pružiti ta mogućnost i u stvarnom svijetu da će na postupiti na isti taj način. Pristup roditelja ili odgojitelja jest

također bitan. Koliko će vremena provesti razgovarajući s djetetom po završetku sadržaja crtanog filma. Najmlađi imaju potpuno drugačije viđenje sadržaja crtanog filma nego što to ima jedna odrasla osoba, te ukoliko ih pustimo potpuno same da prate crtane filmove mogle bi biti razne posljedice u djetetovom daljnjem razvoju (Žanić, 2009).

6.1. KAKO ODABRATI DOBAR CRTANI FILM?

Odabrati kvalitetan te dobar crtani film jest preduvjet da dijete stekne zdrave obrasce ponašanja. Kako dijete upija verbalnu te neverbalnu komunikaciju preko samog sadržaja crtanog filma, bitno je da mu se ponudi nešto kvalitetno, sadržaj iz kojega nešto može i naučiti ili savladati neke određene vještine. Ovo je veoma zahtjevan posao, posebno roditeljima. Roditelji su zapravo ti koji prvi ponude djetetu sadržaj crtanog filma, a manji broj njih se prije toga educira te zapravo istraži što bi bilo najbolje da se djetetu ponudi. Djetetu je gledanje crtanih filmova gotovo svakodnevica te bi bilo poželjno da dijete dobiva pozitivne odgojne poruke putem sadržaja crtanog filma. Svakodnevno gledanje crtanih filmova djetetu može potpuno promijeniti ponašanje te razmišljanje.

Djeca vole oponašati omiljene likove iz crtanih filmova, a tim načinom zapravo i preuzimaju njihove obrasce verbalne te neverbalne komunikacije. Ukoliko dijete svaki dan ponavlja iste obrasce, kroz neko kratko vrijeme će mu potpuno prijeći u naviku koju ćemo teško suzbiti. Da bi se odabrao kvalitetan sadržaj prvo bi morali vidjeti koje su potrebe u određenoj djetetovoj dobi. Što mu je sve potrebno za razvoj? U čemu bismo ga morali poticati, što bi moralo biti istaknuto u crtanom filmu da će pozitivno utjecati na daljni djetetov razvoj. Ono čemu se malo pridaje pažnje jest da djeca putem crtanih filmova mogu razviti predrasude prema spolu ili rasi (Mušanović i Lukaš 2011). Nadalje, Ghilzai i sur. (2017) navode da je već u mlađoj dobi dijete svjesno spolnih osjećaja te diskriminacije boja.

Crtani film bi morao sadržavati odgojno sadržajne poruke te nebi smio sadržavati nikakav oblik verbalnog ili neverbalnog oblika. Negativni obrasci poput nasilja u crtanim filmovima imaju negativan učinak na daljnji djetetov razvoj. Obrasce koje bi dijete moglo poprimiti, a nisu poželjni, jesu ružne riječi, udaranje, psovanje, vrijeđanje i sl.

Vrlo često su upravo na televizijskim programima takvi crtani filmovi i ponuđeni, a djeca ih svakodnevno gledaju. Prije nego što djetetu ponudimo sadržaj crtanoog filma, trebali bismo ga prvo mi pogledati te uvidjeti što će dijete putem njega naučiti. Ima li crtani film pozitivne obrasce ponašanja te da li bi dijete moglo savladati određene vještine putem gledanja istog sadržaja. Spominju li se riječi poput hvala, molim, izvoli, dobar dan u crtanoom filmu. Sve su to preduvjeti za samu kvalitetu dobrog crtanoog filma.

Osim što je važna komunikacija, u crtanoom je filmu važna glazbena podloga. Da li bi mogla utjecati na dijete na način da bude uznemireno ili će ga umiriti. Također, vizualne slike u crtanoom filmu su veoma važne. Putem svega toga dijete stvara neku svoju percepciju te stvara mišljenje i o stvarnom svijetu.

Crtani film bi morao imati sadržaj koji će dijete potaknuti na razvoj empatije, suradnje, poticati razumijevanje, ne bi smjelo biti sadržaja gdje se prikazuje ismijavanje ili neki drugi oblik vrijeđanja, verbalnim ili neverbalnim putem (Težak, 1990).

7. ULOGA ODGOJITELJA U KORIŠTENJU CRTANOG FILMA

Odgojitelj je osoba koja bi morala pružati najbolji primjer djetetu u svim aspektima života, pa bi tako i morala imati dovoljno znanja da zna ponuditi kvalitetan crtani film. S obzirom na svoju educiranost, odgojitelj bi morao poznavati dijete u svakoj dobi njegova života i morao bi znati prepoznati te znati kakav sadržaj je primjereni za njegov uzrast, a isto tako i razumijevanje istoga. Dijete mnogo vremena provodi u predškolskoj ustanovi te ga tamo stručne osobe mogu pratiti, njegovo ponašanje te razvoj. Na temelju toga je veoma lako pronaći odgovarajući kvalitetan sadržaj.

Uloga odgojitelja jest da istraži razne crtane filmove prije nego što ih ponudi djetetu. On bi morao znati prepoznati koji su crtani filmovi kvalitetni, a koji nisu. Isto tako bi morao znati i pojasniti zbog čega neki sadržaj nije primjereni da bi ga dijete gledalo. Koji se obrasci ponašanja pojavljuju u crtanom filmu, a da bi mogli naštetiti djetetovom daljnjem razvoju, a isto tako i ponašanju. Odgojitelj je osoba koja će najbolje roditelja uputiti u sve ono što bi morao znati. Isto tako, osim što bi odgojitelj morao znati ocijeniti kvalitetu sadržaja crtanog filma morao bi i znati procijeniti koliko je vremenski dovoljno da dijete provede pred tv ekranom.

On pruža primjer najmlađima upravo s time što će im ponuditi. Kako samim svojim ponašanjem utječe na dijete, tako i utječe s odabirom crtanog filma ili ponudom slikovnica. Sve to znatno utječe i na stvaranje određenog ukusa kod djece. Iznimno je važno da im se nude kvalitetni sadržaji iz kojih nešto mogu i naučiti te isto tako primijeniti u svakodnevnom životu. Odgojitelj koji je predan svome radu te koji mnogo ulaže u svoje znanje, da budi što bolji znati će pružiti djetetu sve ono što mu je potrebno za kvalitetan odgoj te razvoj. Dijete će primiti kvalitetnu podlogu za daljnji život. Kako je važno i praktično te teorijsko znanje, isto tako je i važna multimedijaska pismenost kod djece. Sadržaj koji im nudimo već u najranijoj dobi, prvi njihov susret s televizijskim sadržajem. Ti počeci mogu jako bitno utjecati na daljnji djetetov razvoj, njihov odabir, točnije ukus, a kasnije i na život (Težak, 1990).

8. ODGOJ I OBRAZOVANJE

Odgojni i obrazovni sadržaji u crtanom filmu ističu neke norme ponašanja koje su prihvatljive, a da bismo to mogli prepoznati, potrebno je znati što je odgoj, a što obrazovanje i kako ta dva procesa utječu na čovjeka. Čovjek je biće koje odgajamo. Već od samog rođenja ljudsko se biće odgaja, upravo putem različitih obrasca ponašanja. Čitav proces razvoja čovjeka jest odgoj. Odgojni proces jest sjecište vidljivih te nevidljivih procesa koje se odvijaju u individui. Ono što čovjek stječe u ovom procesu jest kako postati osobom, on sazrijeva, uči. U procesu odgoja čovjek se uči socijalizaciji koja mu je neophodna da bi živio u ljudskoj zajednici. Odgoj oblikuje te izgrađuje čovjeka kao ljudsko biće u moralnom, tjelesnom, estetskom te radnom pogledu. U širem značenju, odgoj određuje sveukupnost pedagoškog djelovanja na svim područjima čovjekova života.

Odgoj čini obitelj, vršnjaci, crkva, mjesto u kojemu čovjek živi, škola. To su sve čimbenici koji utječu na ponašanje čovjeka te na njegovo razumijevanje svijeta i okoline koja ga okružuje. Bez odgoja ne bi mogli zamisliti bilo kakvo društvo, a niti postojanje čovjeka. To je uvjet opstanka društva iz razloga što društvo svoj identitet temelji upravo putem prijenosa kulturno-društvenih vrijednosti, znanja, normi te običaja. Društvo prenosi najvažnija iskustva na mlađe generacije. Čovjek je biće koje uči, a učenje čovjeku omogućava da može reflektirati svoja iskustva, analizirati ih te stvoriti ideje o inovativnim ponašanjima i u praktičnom smislu ih primjeniti. Odgoj izgrađuje čovjeka kao ličnost.

Ono što je egzistencijalna potreba svakog čovjeka jest naučiti te savladati kako svjesno djelovati. Proces u kojemu čovjek stječe razvoj svijesti jest obrazovanje. Obrazovanje je proces u kojem se čovjek mora naučiti prilagoditi kao nespecijalizirano biće neprikladnoj okolini. Potrebno je da čovjek nauči razvijati svijest da bi mogao svjesno djelovati da preživi. Obrazovanje jest posebna društvena djelatnost koja ima namjenu, cilj, sadržaj, kulture i sl. Samo obrazovanje se odvija u posebno stvorenim obrazovnim ustanovama koje su karakteristične za neko društvo ili kulturu. Neke od tih ustanova su vrtić te škola. Obrazovanje je individualni te doživotni proces usavršavanja čovjekovih snaga koje su

mu potrebne za smisljeni život. Bez obrazovanja nije moguća autonomija čovjeka (Mušanović i Lukaš 2011).

8.1. ODGOJNI I OBRAZOVNI OBRASCI PONAŠANJA U CRTANIM FILMOVIMA

Kako je crtani film postala već svakodnevnica gotovo svakog današnjeg djeteta, moglo bi se reći da ima veliki utjecaj na djetetov razvoj te na njegove obrasce ponašanja. Kako i neverbalne tako i na verbalne obrasce ponašanje. Kada bismo dijete promatrali kada gleda crtani film, lako bismo mogli zamijetiti da dijete mirno sjedi te ne miče pogled sa tv ekrana. Sve ono što dijete vidi te čuje kroz sadržaj crtanog filma, posprema to u svoju svijest te je vrlo vjerovatno da će u određenim situacijama postupati na način kao što postupaju likovi iz crtanog filma. Ono što se često kod djece predškolske dobi zamjećuje jest kako se gotovo uvijek poistovjećuju sa nekim omiljenim likom iz crtanog filma te ga putem igre oponašaju (Brajša, 1944).

Ukoliko ponašanje tog lika nije primjereno, točnije nema odgojne te obrazovne obrasce ponašanja to se negativno odražava na djetetov razvoj. Dijete sadržaj crtanog filma razumije na potpuno drugačiji način nego što ga razumiju odrasli. Sve što vidi može shvatiti na potpuno drugačiji način nego što bi to trebao. Veoma često djeca pobrkaju stvarnost te sa svojim omiljenim likovima žive i u stvarnosti. Također, crtani filmovi utječu kako na djetetovo ponašanje, tako i na jezik. Komunikacija u crtanom filmu može potpuno promijeniti djetetovu verbalnu komunikaciju. Ima veliki utjecaj na društveno ponašanje djeteta te se može odraziti i na druge razvojne sposobnosti (Mikić, 2001).

Crtani filmovi djeci pružaju mnoge odgojne i obrazovne obrasce ponašanja poput riječi molim, hvala, izvoli, dobar dan. Sve to im može koristiti u svakodnevnom životu. Koliko god da im se to svakodnevno ponavlja u predškolskoj ustanovi te kod kuće, veća je vjerovatnost da će to još brže pohvatati ukoliko gledaju sadržaj crtanog filma. Djecu je potrebno svakodnevno poticati na lijepo i primjereno ponašanje. Sve to ono može naučiti

putem crtanih filmova. Mnogi crtani filmovi potiču kod djece razumijevanje za veću empatiju, suradnju, pokazivanje susosjećajnosti za starije i nemoćne, pokazivanje suosjećajnosti za životinje i slično. Sve su to odgojni te obrazovni obrasci ponašanja. Ono što se može zamijetiti u većini crtanih filmova jest kako da nekome pomognemo u nevolji. Postoji mnogo crtanih filmova na raznu tematiku koja pruža mnogo znanja te edukativnog sadržaja djeci.

Isto tako kada dijete sjedi te gleda crtani film, na neki način ga potičemo da vježba koncentraciju te pažnju. Da pokuša biti neko vrijeme u sjedećem položaju te se pokušati fokusirati na nešto. Tako ga učimo i strpljivosti, da odgleda crtani film od početka do kraja. Ponekad je bez obzira što je djetetu sami sadržaj zanimljiv, teško ostaje u istome položaju. Tada bi odgojitelj ili roditelj morali biti pored djeteta te ga usmjeravati i poticati da malo sačeka, dok isti sadržaj ne završi. Sve su to odgojni učinci prilikom gledanja crtanog filma.

Ono što se pojavljuje pod odgojnim te obrazovnim obrascima ponašanja u crtanim filmovima jest pomaganje prijateljima, starijima te siromašnima. Također djecu se potiče na pristojno ponašanje, podučava ih se kako biti vođa, daje im smjernice kako se izvući iz neke situacije. Poželjni odgojni te obrazovni obrasci mogu poboljšati djetetovo znanje te razne kompetencije.

Dijete putem sadržaja crtanih filmova uči neke vještine koje mu u kasnijoj životnoj dobi mogu koristiti. Vještine poput postavljanja šatore, previjanja rane, izraditi čamac te sl.

To su sve poželjni odgojni te obrazovni obrasci ponašanja koje dijete uči i usvaja putem gledanja crtanog filma. Sve ono što dijete vidi, ono upija. Ukoliko neće u ranijoj životnoj dobi, vrlo vjerovatno će u kasnijoj iskazati sve ono što se pohranilo u njegovu memoriju.

9. ANALIZA HRVATSKIH CRTANIH FILMOVA

Kao primjer edukativnih crtanih filmova u kojima sam pronašla mnogo odgojnih te obrazovnih sadržaja odabrala sam crtani film "Profesor Baltazar", "Mali leteći medvjedići" te "Čudnovate zgrade šegrta Hlapića". Sadržaj crtanih filmova je dosta sličan samim interesima djece poput životinja, rukovanje zanimljivim alatima, svakodnevna životna tematika te slično.

Ovi crtani filmovi su primjereni djeci predškolskog uzrasta. Crtani filmovi koje sam odabrala su jedni od najpoznatijih naših crtanih filmova a usto su omiljeni među najmlađim gledaocima pred tv ekranima. Trajanje ovih crtanih filmova nije predugo a u tih nekoliko minuta djeci pruža mnogo odgojnih poruka koje pozitivno utječu na njihov razvoj a ujedno i na njihovo ponašanje.

Crtani filmovi koji imaju seriju nekoliko epizoda vrlo brzo su postali popularni među djecom predškolskog uzrasta. Oba crtana filma su se prikazivala diljem Hrvatske, a i na svjetskoj razini su postigli veliki uspjeh. Crtani film "Mali leteći medvjedići" su nastali u koprodukciji Zagreb filma te Cinegrupea. Autor te začetnih tog crtanoog filma je poznati autor Dušan Vukotić. Upravo njegovim poznanstvima, ostvarena je koprodukcija sa Kanadom. Već samo pri nekoliko prikazanih epizoda, crtani serijal je stekao veliku slavu. Crtani serijal je snimio sveukupno 39 epizoda.

Crtani serijal "Profesor Baltazar" je nastao u studiju, "Zagreb film". Njegov autor je Zlatko Grgić a isto tako već nakon što se nekoliko epizoda prikazalo na televizijskom programu, crtani serijal je postao veoma popularan. Crtani serijal ima čak 4 sezona, te 59 epizoda.

Crtani film "Čudnovate zgrade šegrta Hlapića" je jedan od najpoznatijih hrvatskih filmova. Ovaj crtani film je postigao veliki uspjeh diljem Hrvatske iz razloga što je jako poučan i sa zanimljivim zgodama malog šegrta Hlapića osvojio je mnoga srca najmlađih gledaoca. Snimila ga je produkcijska kuća "Croatia film" 1997. godine. Bio je to prvi hrvatski dugometražni crtani film.

9.1. "Mali leteći medvjedići"

Crtani film "Mali leteći medvjedići" je crtani film koji na veoma mudar način kombinira razne fantastične pustolovine u realističnom okruženju. Ono što se u ovom crtanom filmu jako naglašava jest ekološka osviještenost, a to je jedna od važnijih odgojnih poruka ovog crtanoog filma. Radnja ovog crtanoog filma odvija se u stoljetnoj šumi. U toj šumi žive leteći medvjedići raznih šarenih boja, a tu fantastičnu skupinu vodi stari medvjed po imenu Platon. Najviše se među letećim medvjedićima ističu Tina i Dado koji rado slušaju njegove savjete, a isto tako sova Grga. Blizu šume se nalazi veliko odlagalište smeća gdje se mogu pronaći konzerve te razni otpaci smeća.

U ovom crtanom filmu se baš jako naglašava ekološka osviještenost te se na lijep način prikazuje kako medvjedići štite i brinu za svoj dom i kako ga žele učiniti što lijepšim i zdravijim. U ovom crtanom filmu veliki je broj odgojnih te obrazovnih sadržaja koje pozitivno utječu na djetetov razvoj te na njegove ponašajne obrasce ponašanja.

Crtani film "Mali leteći medvjedići" prati vedra te smirujuća glazba, sa edukativnim tekstom. U crtanom filmu se može primjetiti koliko su medvjedići složni i koliko su tu jedan za drugog. Pomažu si u raznim nevoljama te su jedno drugome velika podrška. Kada nešto izrađuju, također su tu jedno za drugo.

Mnogo odgojnih poruka, riječi možemo čuti u ovom crtanom filmu poput *čestitam, bravo, hvala*. Sve to utječe na djetetove obrasce ponašanja upravo zbog toga što dijete pažljivo upija sve što vidi i čuje putem gledanja televizijskog sadržaja. Odgojni i obrazovni sadržaji koji se prikazuju jest briga za ozlijeđene te bolesne. Briga za životinje a sve to utječe na djetetov pogled na život. Kako se moramo prema nekom odnositi. Prikazuju se slike gdje se medvjedići brinu za razne biljke, tako što ih zalijevaju vodom.

Također, u crtanom filmu u nekim epizodama jest prikazano kako medvjedići zajedno jedu za stolom te kako bi se morali za stolom ponašati. Ukazivanje na pristojno ponašanje prilikom ručka ili večere. Dijete sve to što vidi na tv ekranu, primjenjuje i u stvarnosti.

Crtani film ukoliko ima kvalitetan sadržaj može nam pri odgoju uvelike pomoći te biti od velike koristi. U jednoj od epizoda su medvjedići vježbali zajedno u krugu. Jedan

medvjedić je pokazivao vježbe dok su ga ostali pratili. Tu se potiče tjelesna pismenost kod djece. Potičemo ih na zdrav život te ukazujemo koliko je važno da se krećemo.

A pritom se dobro svi zajedno zabavljamo te družimo. Crtani film “Mali leteći medvjedići” potiče pozitivnu energiju kod djeteta. Medvjedići vrlo često zajedno pjevaju, plešu te sviraju a s time djecu potičemo da bolje upozna glazbu. Ovaj crtani film potiče mnogo toga kod djece, u pozitivnom smislu.

Slika 4. Crtani film

“Mali leteći medvjedići”

https://www.google.com/search?q=mali+lete%C4%87i+medvjedi%C4%87i&tbm=isch&chips=q:mali+lete%C4%87i+medvjedi%C4%87i,online_chips:crtani+film:JZaXLxn2XkA%3D&hl=hr&sa=X&ved=2ahUKEwiPko6wpe3yAhUCzKQKHQ6IBlcQ4IYoA3oECAEQFw&biw=1519&bih=722

9.2. "Profesor Baltazar"

Crtani film "Profesor Baltazar" je crtani film koji je namjenjeni djeci dobre skupine od četiri do devet godina. U crtanom filmu se spominje zanimljivi profesor po imenu Baltazar koji na veoma smješan te zabavan način uz pomoć svojih raznih izuma, olakšava živote drugih ljudi iz Baltazar-grada. Ono što ovaj crtani serijal čini jako upečatljivim jest estetika te sama animacija. Veoma su na zanimljiv način kadrovi u crtanom serijalu oslikani.

Odgojni te obrazovni obrasci koji su prikazani u ovom crtanom serijalu su ti da profesor Baltazar na veoma mudar te smješan način pomaže ljudima u svome gradu. Crtani film je veoma edukativni jer potiče djecu na razmišljanje. Profesor Baltazar kada mora smisliti neki izum, rješenje za nešto hoda naokolo i samo razmišlja i razmišlja, u miru. Tako djeci prikazuje na veoma zanimljiv način kako da se primire da bi mogli nešto osmisliti. Da je potrebno ponekad osamiti se, da bi mogao osmisliti dobru ideju. U crtanom filmu se često javlja dosta umirujuća glazba te ima nekih scena u gdje se svira, pjeva te gdje se razni ljude druže. Sve su to odgojni sadržaji u crtanom filmu. Sve što pozitivno utječe na djetetov daljnji razvoj te na njegovo obrazovanje, ponašanje možemo reći da su odgojni te obrazovni obrasci. U ovom crtanom filmu dijete može naučiti kako nešto izraditi na veoma kreativan način.

Osnovna tema ovog crtanog filma jest prijateljstvo. Pružanje pomoći kada je nekome to potrebno. Profesor Baltazar je svakome uskočio u nevolji te se silno trudio da bi mu pomogao. Crtani film je jako pozitivan te zabavan. Upravo putem tog crtanog filma djeca uče kako nešto riješiti, osmislit nešto i sve to na zabavan način. Tako da izradu nečega smatraju zabavom a ne dosadnim poslom. Uči ih suosjećanju da drugima uskoče u nevolji te pokušaju dati svoj doprinos. Može se u crtanom filmu primjetiti koliko je profesor Baltazar strpljivi prilikom izrade svojih izuma. To je jedna od veoma važnijih odgojnih smjernica. Dijete može mnogo toga naučiti putem gledanja sadržaja crtanog filma jer ne samo da ono čuje već očima zamjećuje razne detalje, koje verbalnim putem nije moguće. Vizualnim putem si može nešto mnogo lakše predočiti.

Crtani film "Profesor Baltazar" djecu potiče na stalno usavršavanje, na strpljivost, pomaganje drugima, rad i predanost poslu. To su sve odgojne i obrazovne sadržajne poruke koje ne da će im koristiti u najranijoj dobi, već i u daljnjem životu.

Slika 5. Crtani

film "Profesor Baltazar"

https://www.google.com/search?q=profesor+baltazar&sxsrf=AOaemvK0xEYutOev-BSHSM8zKpktSvuD7Q:1631105586103&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiJs7Pote_yAhUK_7sIHXqXBLQQ_AUoAXoECAEQAw&biw=1536&bih=664

9.3. CRTANI FILM “ČUDNOVATE ZGODE ŠEGRTA HLAPIĆA”

Ovaj crtani film je jedan od najpoznatijih hrvatskih dugometražnih crtanih filmova. Film je nastao prema istoimenom romanu Ivane Brlić- Mažuranić koja je njime stekla veliku slavu. Film su zavoljeli i djeca i odrasli. U ovom crtanom filmu se spominje mali postolar po imenu šegrt Hlapić, koji je bio malen kao lakat, a veseo kao ptica. Crtani film je veoma zanimljiv, a govori o sedmodnevnom putovanju te pustolovinama malog šegrta Hlapića. Ideja crtanog filma “Čudnovate zgrade šegrta Hlapića” jest da dobro uvijek može pobijediti zlo, te da samo treba vjerovati i činiti dobra djela. Mnogo odgojnih poruka ovaj crtani film poručuje mlađim generacijama.

Radnja ovog crtanog filma govori o malom šegrtu Hlapiću koji je radio za postolara majstora Mrkonju, koji se jako ružno odnosio prema njemu. Hlapić je stanovao kod njega i učio da jednog dana bude postolar kao i on. Jednoga dana je Hlapiću bilo previše te je otišao od majstora Mrkonje i tako je krenula njegova sedmodnevna pustolovina.

Tijekom Hlapićeve sedmodnevne pustolovine dogodilo se mnogo toga, ali ono što se najviše ističe jest Hlapićeve dobrota i velikodušnost. Bez obzira što se netko loše odnosio prema njemu on je uvijek bio spreman pomoći. Imao je veliko srce i mislio je na druge. Crtani film ima mnogo odgojnih te obrazovnih poruka. Hlapićeve dobrota je samo jedna od njih. U radnji crtanog filma se dogodilo i dosta loših stvari, ali je ta Hlapićeve briga za ostale jako dominirala. Usto ono što je naglašeno jest i radišnost malog Hlapića, njegov trud oko svega. Sve to pozitivno djeluje na najmlađu publiku. Ideja crtanog filma je naglašena od početka filma pa sve do kraja. Bez obzira na razne situacije, bile one dobre ili loše, šegrt Hlapić je uvijek vjerovao u dobro, trudio se i zalagao. Pomogao je svima pa čak i negativcima. Kakvu to odgojnu poruku samo djeci odašilje?

Crtani film “Čudnovate zgrade šegrta Hlapića” je upravo zbog te volje, pozitivne energije malog Hlapića i postigao veliki uspjeh. Mnogo situacija djecu potiče na razmišljanje, što je dobro a što loše. Vizualna slika djeci pomaže da lakše shvate nešto, također mogu vidjeti ekspresiju lika. Pokret tijela, izraz lica koji mnogo toga može pokazati. Tako mogu

i u stvarnosti lakše prepoznati dobro i loše ponašanje kod čovjeka. Također, djeca putem raznih čudnovatih pustolovina uče kako se snaći u nekoj situaciji.

10. ZAKLJUČAK

Na današnjem filmskom tržištu postoji mnogo crtanih filmova. Dosta se razlikuju po samoj kvaliteti sadržaja. Odabir crtanih filmova kao pomoćnih sredstava u cilju odgoja i obrazovanja ovisi o tome u koje ga odgojne smjerove želimo usmjeriti, koje obrasce ponašanja želimo kod djeteta usaditi te što bi htjeli postići gledanjem crtanog filma.

Odgovitelj je stručnjak koji bi morao prepoznati koji crtani film najbolje odgovara određenoj životnoj dobi djeteta te znati odrediti koje razvojno područje želi najviše potaknuti kod djeteta. Roditelj može imati veliki utjecaj na djetetov ukus sadržaja crtanog filma.

S obzirom na hrvatsku produkciju animiranih filmova, u radu su odabrani oni koji, osim zabavne funkcije, zadovoljavaju i onu povezanu s odgojem i obrazovanjem. Odabrani crtani filmovi sadrže odgojne i obrazovne poruke koje djeca mogu usvojiti u najranijoj dobi i koje mogu predstavljati dobro polazište za daljnji razgovor o pojedinim odgojnim i obrazovnim temama. Iako se, često, filmskim sadržajima nerijetko pridaju negativne konotacije, pravilnim odabirom animiranih filmova djecu se od najranije dobi može uvesti u svijet filmskog medija, a uz to mu ponuditi sadržaje koji će mu pomoći u razvoju mašte, kreativnosti, ali i modela socijalno prihvatljivih ponašanja.

13. LITERATURA

1. Blažević, N. (2012). *Djeca i mediji-odgoj na televizijski način*, Nova prisutnost 10
2. Brajša, P. (1944). *Pedagoška komunikologija, Razgovor, problemi i konflikti u školi*. Zagreb: Školske novine.

3. Dančević, D. (2012). *Moj prvi animirani film*. Zagreb: Profil.
4. Diklić, Z. (1989). *Lik u književnoj, scenskoj i filmskoj umjetnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Dovniković, B. (1996). *Škola crtanog filma*. Zagreb: Prosvjeta.
6. Goleman, D. (2010). *Emocionalna inteligencija*. Zagreb: Mozaik knjiga.
7. Ilišin, V., Marinović - Bobinac, A. i Radin, F. (2001). *Djeca i mediji, uloga medija u svakodnevnom životu djece*. Zagreb: Idiz.
8. Jean, M. (2007). *Kad animacija susreće žive, 25 Fps*
9. Jurčić, D. (2013). *Kako iz televizije izvući ono najbolje za dijete*.
10. Majcen – Marinović, M. (2014). *Prema novoj animaciji*. Zagreb: MeandarMedia.
11. Marušić, J. i suradnici (2004). *Alkemija animiranog filma*. Zagreb: Meandar.
12. Mikić, K. (2001). *Film u nastavi medijske kulture*. Zagreb: Educa.
13. Mušanović, M. i Lukaš, M. (2011). *Osnove pedagogije*. Rijeka: Hrvatsko futurološko društvo.
14. Pata, N. (2007). *Dušan Vukotić*. Zagreb: Korpus i Zagreb film.
15. Plemenčić, Đ. (1982). *Obrazovna djelotvornost televizije*. Zagreb: Školska knjiga.
16. Turković, H. (2008) Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
17. Težak, S. (1990). *Metodika nastave filma*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Velički, V. (2007). *Utjecaj medija na govor i početnu pismenost u predškolskom i ranom školskom razdoblju*, članak u Zborniku sa znanstvenig skupa “Rano učenje hrvatskog jezika”, Zagreb: Europski centar za napredna i sustavna istraživanja i Učiteljski fakultet u Zagrebu.
19. Žanić, I. (2009). *Kako bi trebali govoriti hrvatski magarci?* Zagreb: Algoritam.
20. “Zagreb film- kuća animiranog filma” <http://zagrebfilm.hr/o-nama/povijest/> (pristupljeno: kolovoz, 2021.)
21. “Animirani filmovi” <https://animiranifilm.weebly.com/povijest.html> (pristupljeno: kolovoz, 2021.)
22. “Utjecaj crtanih filmova na djecu” <https://www.roditelji.hr/jaslice/odgoj/2210-utjecaj-crtanih-filmova-na-djecu/> (pristupljeno: kolovoz, 2021.)

23. "Prvi hrvatski crtani film" <https://studentski.hr/vijesti/na-danasnji-dan/video-hrvatski-animirani-film-surogat-osvojio-oscara> (pristupljeno: kolovoz, 2021.)
24. "Mali leteći medvjedići"- crtić uz koje su odrasle generacije <https://www.rtl.hr/tv/tv-novosti/najave/1895730/mali-leteci-medvjedici-crtic-uz-koji-su-odrasle-generacije/> (pristupljeno: kolovoz, 2021.)
25. "Sve o profesoru Baltazaru: zašto ga vole i djeca i odrasli" <https://www.medijskapismenost.hr/profesoru-baltazaru-zasto-ga-vole-djeca-odrasli/> (pristupljeno: kolovoz, 2021.)

14. SAŽETAK

Tema ovog završnog rada je "Odgojni te obrazovni sadržaji u hrvatskim crtanim filmovima". Crtani film je veoma važan čimbenik u djetinjstvu te ima važnu ulogu prilikom djetetova odrastanja. U ovom je radu naglasak na odgojnim i obrazovnim sadržajima u hrvatskim crtanim filmovima. Navedene su značajke crtanih filmova i naznačen je povijesni razvoj crtanog filma u Hrvatskoj. Navedeni su odgojni i obrazovni elementi u dugometražnom crtanom filmu Čudnovate zgrade Šegrta Hlapića te u crtanim serijama Mali leteći medvjedići i Profesor Baltazar.

Ključne riječi: crtani film, odgojitelj, odgoj, obrazovanje, dijete

15. SUMMARY

The topic of this thesis/paper is “Educational Content of Croatian Cartoons”. Cartoon is a very important factor in childhood as it plays a significant role in a child’s growing up. In this paper, the emphasis is on educational content of Croatian cartoons. The features of cartoons are listed together with the description of the historical development of cartoons in Croatia. The paper presents educational elements of a feature-length cartoon called The Marvellous Adventures of Hlapić the Apprentice, and two animated series, The Little Flying Bears and Professor Balthazar.

Keywords: cartoon, educator, upbringing, education, child